

VYTAUTAS JOGĖLA

VILNIAUS VIZITIEČIŲ VIENUOLYNO UŽDARYMAS

Rusijos imperijos valdžia laikė Katalikų Bažnyčią viena iš svarbiausių 1863 m. sukilimo organizatorių ir rėmėjų. Tad, numalšinus sukilimą, ji siekė įvairiais būdais palaužti ir apriboti Katalikų Bažnyčios įtaką.

Vilniaus vizitiečių vienuolyno uždarymas, o tiksliau vienuolių išvijimas į Prancūziją, yra aprašytas amžininkų atsiminimuose ir literatūroje¹. Tačiau lietuvių istoriografijoje šis faktas nėra plačiau aiškintas ir tyrinėtas. Be to, atsiminimai, nors ir parašyti tų įvykių liudytojų, ne visada parodo visą vaizdą, o archyviniai duomenys papildo minimumus faktus arba juos patvirtindami, arba prieštaraudami.

Vilniaus vienuolynų uždarymo programa, arba projektas, buvo patvirtintas Rusijos vidaus reikalų ministro ir palaimintas caro. Vietinei valdžiai beliko tik sugalvoti formalius pretekstus, kad pateisintų tokius veiksmus vietinei ir tarptautinei opinijai. Tas Rusijos imperinės valdžios parengtas planas istoriografijoje dažnai yra klaidingai vadinamas M. Muravjovo vykdoma politika ir visas dėmesys yra fokusuojamas į vieno asmens veiksmus. Iškart norėčiau pasakyti, jog šiame krašte vykdoma politika buvo ne vieno žmogaus, šiuo atveju Muravjovo, o bendra imperinės politikos tąsa.

Vilniuje vizitietės įsikūrė nuo 1694 metų ant Subačiaus kalnelio. Vizitiečių vienuolynas buvo išskirtinis. Jos palaikė gerus santykius ne tik su Rusijos imperijos valdžios elitu, bet ir su Prancūzijoje esančiomis vizitietėmis. Mat Didžiosios Prancūzijos revoliucijos metu šiame vienuolyne gyveno prancūzų vienuolės². Dauguma Vilniaus vizitiečių galėjo pasigirti

¹ „Wizytki polskie w Wersalu“, in: *Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu. Rok 1867*, Paryž, 1868, p. XL–LXVII; X. Władysław Sarna, *Wizytki Wileńskie*, Przemyśl, 1905; *Vospominanija P.A. Čerevina, 1863–1865*, Kostroma, 1920, p. 60–64; Małgorzata Maria Wójcik, *Dzieje wizytek jasielskich: Wilno, Wersal, Jasło, Jasło*, 2002.

² „Wizytki polskie w Wersalu...“, p. XLI.

savo aristokratiška kilme, kitaip sakant, į šį vienuolyną stojo tik kilmingųjų luomo atstovės. Dėl to vienuolynas puikiai laikėsi finansiškai, dažnai sulaukdamas didelių piniginių aukų. Kitas šio vienuolyno bruožas – vienuolės auklėjo kilmingų šeimų mergaites, tad atrodė, jog jų veikla niekam neturėjo sukelti jokių įtarimų. Iki pat 1843 m. vienuolės savo pensione kasmet auklėdavo apie 40 mergaičių³. Kai kiti Vilniaus moterų vienuolynai buvo uždarinėjami, apie vizitietes valdžia šnekėjo mažiausiai, t.y. jokių kaltinimų nereikšdavo. Tačiau netrukus padėtis ėmė keistis.

„Vizitacijos“ arba kratos. Pirmąją kartą 1863 m. rugpjūčio 2 d. vizitiečių vienuolyne atliko Vilniaus policmeisteris, jo pavaduotojas žandarų kapitonas; dalyvavo ir Vilniaus dekanas Antanas Nemėkša⁴. Po kratos Vilniaus gubernatorius Stepanas Paniutinas Muravjovui rašė: „Jums įsakius... buvo labai skrupulingai apžiūrėtas (iškrėstas. – V.J.) Vilniaus vizitiečių vienuolynas, taip pat šalia esantys kunigų kambariai, tačiau nieko įtartino nerasta“⁵. Tuometinis generalgubernatoriaus kanceliarijos valdininkas P. Čerevinas teigė, jog Muravjovas ieškojo patogios progos arba priežasties, kuria remiantis būtų galima uždaryti šį vienuolyną⁶.

1864 metų pabaigoje M. Muravjovas žodžiu antrą kartą įsakė Vilniaus gubernatoriui S. Paniutinui patikrinti vizitiečių vienuolyną. Lapkričio 14 d. į vienuolyną atvyksta valdininkas atskiriems pavedimams prie generalgubernatoriaus Aleksejus Storoženka, Vilniaus dekanas prelatas Antanas Nemėkša ir oficialas prelatas Petras Žilinskis, gubernatoriaus kanceliarijos vedėjas pavaduotojas Morencas, policmeisterio pavaduotojas rotmistras Kalesnikovas⁷. Vienuolyne tuo metu buvo 30 vienuolių ir 4 novicijos. Dar dvi vienuoles iš basųjų karmeličių vienuolyno čia buvo atsiuntusi vyskupijos valdžia paauklėti. Vilniaus vyskupijos paliepimu dvi vienuolės vizitietės griežtesnės tvarkos palaikymui buvo paskirtos į basųjų karmeličių

³ Rūta Janonienė, „Vilniaus buvęs vizitiečių vienuolynas ir Švč. Jėzaus širdies bažnyčia“, in: *Lietuvos vienuolynai*, sudarė R. Janonienė, D. Klajumienė, Vilnius, 1998, p. 420.

⁴ 1863 m. rugpjūčio 5 d. Vilniaus gubernatoriaus pranešimas Vilniaus generalgubernatoriui, LVIA, f. 378, ap. PS 1863, b. 1225, l. 1.

⁵ *Ibid.*

⁶ *Vospominanija P.A. Čerevina, 1863–1865*, p. 61.

⁷ 1864 m. lapkričio 14 d. vizitiečių vienuolyno patikrinimo aktas, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 11–12.

vienuolyną. Patikrinus dokumentus paaiškėjo, jog visos vienuolės turėjo vidaus reikalų ministro leidimus būti vienuolėmis. Visos seserys tarnaitės turėjo pasus, tačiau nė viena iš aštuonių neturėjo nei vyskupijos valdytojo, nei vidaus reikalų ministro raštiško leidimo gyventi vienuolyne.

Taigi vadinamoji vizitacija jokių svarių įkalčių gubernijos valdžiai nesuteikė. Tačiau norint pasiekti tikslą priežastį surasti nesunku: M. Muravjovas prikibo prie seserų tarnaičių nelegalaus gyvenimo vienuolyne ir įsakė jas paauklėti – išsiųsti į gimtąsias vietas. Vienuolyno vyresnioji Virginija Konstancija Timanaitė nuolankiai prašė Muravjovą – „ištikimų ir ramių piliečių Jūsų Šviesybė niekada nebus“. Matyt, naujam imperinės valdžios krašto viršininkui didelę įtaką darė Vilniaus gubernatorius. Daugumą siūlymų Vilniaus generalgubernatoriui pateikdavo būtent Vilniaus gubernijos valdytojas S. Paniutinas. Tie pasiūlymai dažniausiai atitikdavo M. Muravjovo nuostatas. Tai matyti iš Paniutino rašto Muravjovui po vienuolyno kratos: „Vienuolynas yra uždaras ir jokia valdžios kontrolė nėra įmanoma. Negalime teigti, jog šio vienuolyno vienuolės būtų dalyvavusios paskutiniuose įvykiuose, bet vienuolyno įtaka yra pavojinga, nes vienuolės, auklėdamos mergaites, pasėja daug didesnę įtaką, negu yra manoma. Todėl siūlau vienuolyną uždaryti, o vienuolėms arba leisti išvažiuoti, arba jas išskirstyti po kitus vyskupijos vienuolynus. Novicijas ir tarnaites išsiųsti atgal į jų gimtąsias vietas“⁸.

Nauji kaltinimai. 1865 m. pradžioje Paniutinas randa dar vieną kaltinimą vienuolėms. Vienuolyne buvo parlatoriumas, skirtas pokalbiams su atvykusiais į vienuolyną pašaliečiais. Gubernatorius čia ir įžvelgė pavojų. Mat į vienuolyną atvykdavo aukštuomenės atstovių pasikalbėti su vienuolėmis. Toks jų bendravimas gubernatoriui pasirodė įtartinas: „juk jos gali perduoti laiškus ir žinias iš užsienio“⁹. Gubernatorius pasiūlė visiškai uždrausti pasauliečių lankymąsi vienuolyne. Muravjovas pritarė. Ypatingais atvejais leidimą galėjo išduoti tik pats gubernatorius. Taigi apribojimų vis daugėjo. Tiek vienuolės, tiek valdžia suvokė, kad vienuolyno uždarymo ilgai neteks laukti.

⁸ 1864 m. lapkričio 20 d. Vilniaus gubernatoriaus raštas Vilniaus generalgubernatoriui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 9.

⁹ 1865 m. vasario 22 d. Vilniaus gubernatoriaus raštas Vilniaus generalgubernatoriui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 17.

Išsigelbėjimas. Kaip teigia kunigas Vladislovas Sarna, išeitį surado pačios vienuolės vizitietės, o tiksliau vienuolijos vyresnioji, kuri parašė laišką prancūzų vienuolėms apie gresiantį vienuolyno uždarymą¹⁰. Ši žinia pasiekė ir Paryžiuje esantį nuncijų; jis kreipėsi į Rusijos imperijos pasiuntinį Andrejų fon Budbergą, prašydamas leisti Vilniaus vizitietėms išvykti į Prancūziją, o Reimso vizitietėių vyresnioji pažadėjo jas priimti. Nuncijus skubino pasiuntinį, nes puikiai suprato, kad uždelsus vienuolės gali būti išskirstytos po kitus vienuolynus. Budbergas taip skubėjo, kad užsienio reikalų ministrui pasiuntė ne laišką, o telegramą. Ministras telegramą perdavė carui Aleksandrui II.

Caras neprieštaravo tokiai įvykių eigai. Vidaus reikalų ministras Piotras Valujevas, sužinojęs apie tokį nuncijaus prašymą, buvo labai nepatenkintas M. Muravjovo saviveikla. Mat jis nieko nežinojo apie generalgubernatoriaus ketinimus uždaryti šį vienuolyną, nes Muravjovo išsiųstame vidaus reikalų ministrui uždaromų vienuolynų sąrašė vizitietėių nebuvo. Vidaus reikalų ministras užklausė Muravjovą: „ar iš nuncijaus gautos žinios apie vienuolyno uždarymą yra tikros?“¹¹ Ir nelaukdamas Muravjovo atsakymo iš karto pritarė nuncijaus prašymui. Vilniaus generalgubernatoriui neliko pasirinkimo. Be to, jis turėjo atsakyti ministrui ne įprastu būdu – raštu, o telegrama. Taigi Muravjovas telegrama pranešė: „Pagal Prancūzijos vyskupų prašymus ir nuncijaus tarpininkavimą vizitietės bus išsiųstos į Reimsą“¹². Jau vėliau pasiųstame rašte vidaus reikalų ministrui Šiaurės vakarų krašto generlgubernatorius mėgino pateisinti savo poelgius.

Taigi 1865 m. vasario 24 d., gavęs nepatenkinto ministro raštą, Muravjovas įsako Vilniaus gubernatoriui vykti į vienuolyną ir pranešti vienuolėms, kad jos išsiunčiamos į Prancūziją. Gubernatorius į vienuolyną vyksta kartu su prelatais A. Nemėkša ir P. Žilinskiu. Vienuolėms pranešama, kad jos turi išvykti į Prancūziją kitą sekmadienį, t.y. kovo 7 dieną. Beje, gubernatorius priekaištuoja vienuolyno vyresniajai ir seseriai Marijai Balinskaitei dėl jų slapto susirašinėjimo su prancūzų vienuolėmis, esą jos

¹⁰ X. Władysław Sarna, *Wizytki Wileńskie...*, p. 24.

¹¹ 1865 vasario 24 d. vidaus reikalų ministro raštas Vilniaus generalgubernatoriui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b. 1456, l. 20.

¹² 1865 m. Muravjovo telegrama vidaus reikalų ministrui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 37.

apšmeižusios Rusijos imperijos valdžią, tad turėtų būti nubaustos, bet „geraširdiška“ valdžia nutarusi jų nebausti.

Visos vienuolės vizitietės (41 sesuo ir 1 tarnaitė), taip pat kunigas Tomas Liubovickis kovo 3 d. pasirašė įsipareigojimą, kad, išvykę į Prancūziją, nebegalės grįžti į Rusijos imperiją. Tik 3 vienuolės vizitietės į užsienį vykti atsisakė: Marija Liubomirskaitė (Julijs, 28 m.) ir Konstancija Kvintaitė (kitur: Scholastika Kvintova, 78 m.) išvyko pas gimines, o Marija Sulistrovskaitė buvo nuvežta į Šv. Jokūbo ligoninės psichinių ligų skyrių¹³. Į Prancūziją kartu su vizitietėmis pareiškė norą išvykti 4 Vilniaus basųjų karmeličių vienuolės: Konstancija Eimontaitė, Teresė Grusciūtė, Mauricija Bobnovskaitė ir Cecilija Esmanaitė. Pagal pataisytą sąrašą į Prancūziją išvyko 45 seserys, 1 tarnaitė ir 1 kunigas.

Kelionė. Vilniaus gubernijos valdžia vienuolių išvežimui iš anksto pasirėngė. Vilniaus policmeisteris žandarų majoras Ivanickis kreipėsi į Vilniaus viešbučių savininkus ir įsakė kovo 5 d. 4 val. prie vizitiečių vienuolyno atsiųsti 12 keturviečių karietų¹⁴. Į stotį jos buvo vežamos nuošaliomis gatvėmis, mat valdžia bijojo sukelti mieste šurmulį. Paskui kariatas vyko būrys policininkų, keli žandarai ir raiti kazokai, geležinkelio stotį apsupę saugojo kareiviai, vadovaujami Vilniaus gubernatoriaus¹⁵. Vienas artimiausių ir patikimiausių M. Muravjovo valdininkų Aleksandras Mosolovas, kuris taip pat atlydėjo vienuoles nuo vienuolyno iki stoties, savo atsiminimuose rašė: „nors, žiūrint valstybiškai, krašte būtina silpninti katalikybę ir galima pateisinti šitų atsiskyrėlių pašalinimą, bet to neužteko ir žūtbūt stengtasi jas pavaizduoti sukilimo vadovėmis“¹⁶.

Iš Vilniaus į Eitkūnus per Kauną vienuolės su palyda (lydėjo žandarų kapitonas Kazanskis ir prelatas Antanas Nemėkša) išvyko 6 val. 10 min.

Traukiniui artėjant prie Kauno, sugedo vagono riedmenys, todėl vienuolės buvo perkeltos į kitą vagoną. Kaune joms lydintieji asmenys nupirko arbatos, kavos su citrina ir grietinėlę, bandelių.

Atvykus į Eitkūnus, vienuolių niekas nepasitiko, net nebuvo kam pa-

¹³ 1865 m. kovo 4 d. Vilniaus gubernatoriaus raštas Vilniaus policmeisteriui, LVIA, f. 421, ap. 1, b. 2245, l. 1.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ „Wizytka polskie w...“, p. LI.

¹⁶ A. Mosolov, *Vilenskije očerki 1863–1865 gg.* (Myravjovskoe vremia), СПб., 1898, p. 211.

dėti iškelti iš vagonų jų asmeninius daiktus, jos atrodė prislėgtos. Tada prelatas A. Nemėkša paprašė stoties viršininką pagalbos daiktams pernešti. Stotyje joms reikėjo laukti gerą pusdienį kito traukinio. Į Berlyną traukinys turėjo išvykti tik 23 val. Pasak vienuolių vyresniosios, seserys buvo labai išvargusios, nemiegojusios keturias naktis¹⁷. Jos susėdo ant grindų ir, laukdamos traukinio, ėmė melstis. Lydintis žandarų kapitonas jas du kartus pavalgydino arbata, kava ir lengvais užkandžiais, nes vienuolės tuo metu pasninkavo.

M. Muravjovas buvo įsakęs kanceliarijos vedėjui išskirti 2517 sidabro rublių 41 vienuolės kelionės išlaidoms padengti. Vilniaus gubernatorius įsakė Vilniaus policmeisteriui, kad kiekvienai vienuolei būtų įteikta po 50 sidabro rublių¹⁸, tačiau veikiausiai policmeisteris pinigus įteikė ne vienuolėms, o žandarui. Už kelionę savais pinigais mokėjo vienuolių dvasios tėvas. Iki Eitkūnų vienuolės vyko antros klasės vagonu, bilietas kainavo 4 sidabro rublius. Žandarų kapitonas ir Vilniaus vienuolynų vizitatorius važiavo pirmos klasės vagonu ir jų bilietas kainavo trečdaliu brangiau. Visas kelionės išlaidas iki Eitkūnų apmokėjo žandarų kapitonas. Nors M. Muravjovas savo įsakyme buvo parašęs pinigus skirti tik 41 vienuolei, tačiau žandarų kapitonas bilietus iki Eitkūnų nupirko 47 žmonėms. Kitus bilietams iš Eitkūnų iki Paryžiaus skirtus 2050 sidabro rublių žandaras perdavė dalimis vyresniajai Virginijai Timanaitei. Čia vienuolių laukė dar vienas smūgis: pasirodė, kad už visus bilietus reikėjo sumokėti 2500 sidabro rublių. Išgirdusios tokią sumą, kai kurios vienuolės pradėjo verksti. Lydinčio žandaro širdį sugraudino vienuolių ašaros ir jis paprašė stotyje budėjusį žandarų kapitoną rasti galimybę sumažinti bilietų kainą. Žandaro pastangos nenuėjo veltui: bilietų kaina sumažėjo 800 rublių. Vienuolės galėjo susimokėti ne tik už bilietus, bet ir už bagažą.

Kelionei iki Paryžiaus pinigų vis tiek pristigo, nes Berlyne reikėjo laukti kito traukinio ir tik kelių geradarių dėka jos čia gavo nakvynę.

Nepaisant įvairių kliuvinių, tiek žandarų kapitonas Kazanskis, tiek vienuolių vyresnioji labai šiltai atsiliepė vienas apie kitą. Kazanskis savo ataskaitoje rašė: „Atsisveikindamos vienuolės su ašaromis akyse dėkojo

¹⁷ X. Władysław Sarna, *Wizytki Wileńskie...*, p. 29.

¹⁸ 1865 m. kovo 4 d. Vilniaus gubernatoriaus raštas Vilniaus policmeisteriui, LVIA, f. 421, ap.1, b. 2245, l. 1.

prelatui Nemėkšai ir man už rūpinimąsi lydint jas iki Eitkūnų, liūdėjo, kad joms toliau reikės vykti vienoms., taip pat visų vizitiečių ir karmeličių vardu mums padėjo ir jų vyresnioji Timanaitė¹⁹. Vienuolių vyresnioji savo atsiminimuose apie žandarų kapitoną įrašė: „Žandarų pulkininkas labai malonus, geras ir užjaučiantis...“²⁰ Beje, prieš išvykstant joms iš Eitkūnų A. Nemėkša ir žandaras norėjo pasinaudoti vienuolių dėkingumu ir paprašė parašyti Šiaurės vakarų krašto viršininkui M. Muravjovui padėkos raštą. Nors šio pageidavimo vienuolės neįvykdė, tačiau žandaras pats perdavė M. Muravjovui žodinę vienuolių padėką.

Atrodo, kad tas pats žandaras Kazanskis, grįžęs į Vilnių, aprašė vizitiečių kelionę iki sienos arba apie tai papasakojo nežinomam valdininkui. Autorius apie vizitiečių išvaramą į Prancūziją rašė: „Negalima nesidžiaugti, kad jos pagaliau nedarys šiam kraštui savo įtakos ir moralinio poveikio. Dvasiškai džiaugiamės dar ir dėl to, kad rusų tautai, kuriai lemta pagaliau šiame krašte atgimti, liko dar vienu slaptu priešu mažiau“²¹.

Prancūzija. Nors prancūzų vyskupai ir vienuolės buvo pažadėję priimti tremtines, tačiau net pusę metų jos neturėjo pastovios vietos, buvo išskirstytos po įvairius vienuolynus. Pagaliau prancūzų kunigas Paris padėjo nupirkti vizitietėms namą Versalyje²².

Ne visos vienuolės sugebėjo prisitaikyti naujoje aplinkoje. Prancūzijos valdžia vienuolyno nerėmė, o įsikūrimas naujajame pastate reikalavo daug pastangų ir energijos. Nemaža dalis seserų jau buvo sulaukusios garbaus amžiaus, o kita dalis nemokėjo prancūziškai.

Jau 1865 m. birželio pradžioje basųjų karmeličių vienuolė Mauricija Bobnovskaitė parašė tuometiniam Vilniaus generalgubernatoriui Konstantinui Kaufmanui prašymą leisti sugrįžti atgal į tėvynę²³. M. Bobnovskaitė nerado sau vietos. Iš Prancūzijos ji išvyko į Prūsijos Karalystės Gailėstin-

¹⁹ 1864 m. žandarų kapitono Kazanskio ataskaita Šiaurės vakarų krašto viršininkui M. Muravjovui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 58.

²⁰ X. Władysław Sarna. *Wizytki Wileńskie...*, p. 29.

²¹ Zakritije Vilenskovo monastyria vizitok, in: *Vestnik zapadnoj Rossiji. Vilna, 1865, god tretij, tom II, P.415*

²² X. Władysław Sarna. *Wizytki Wileńskie...*, p. 34–35.

²³ 1865 m. birželio 4 d. prašymas generalgubernatoriui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b. 1456, l. 93–94.

gųjų seserų vienuolyną. Prieš tai ji pagyveno Krokuvoje. Vienuolė rašė, kad prašymą išvykti iš Vilniaus ji pasirašiusi kitų seserų įkalbėta, o dabar norėtų grįžti į Vilnių ir gyventi kartu su savo seserimis Šv. Kotrynos vienuolyne. Tačiau atsakymo vienuolė nesulaukė. Vėliau rašė dar kartą, ir tas prašymas liko be atsako.

Prūsijoje M. Bobnovskaitė išbandė paskutinę viltį – kreipėsi į patį carą. Čia ji išdėstė tokį argumentą: uždarius vienuolyną Vilniuje, ji palydėjusi savo vienuolyno seseris į Prancūziją, tikėdamasi sugrįžti atgal į Vilnių, tačiau konsulas Paryžiuje atsisakė išduoti pasą²⁴. Atrodo, kad caras ir vidaus reikalų ministras nebūtų prieštaravę vienuolės norams, tačiau trukdė Vilniaus generalgubernatorius K. Kaufmanas.

Kitos vizitietės kūrėsi naujojoje vietoje Versalyje (Boulevard de la Reine, 127). Jau po metų jos įsteigė mergaičių pensionatą, kur galėjo mokytis ir prancūzės, ir lenkės. Tikėtasi, kad pensionate panorės apsigyventi lenkų išėivių dukterys. Tačiau išėiviai neskubėjo siųsti savo dukrelių į naują mokyklos ir katalikiškos globos įstaigą: „...apgailėstaudamos pranešame, kad penkias vietas, skirtas lenkaitėms, užėmė žymių šeimų Versalyje gyvenančių prancūzų dukterys“²⁵, – rašė vienas lenkų emigrantų žurnalų Prancūzijoje. Vienuolės dėstė pagal klasikinę prancūzų mokyklos programą. Už mokslą ir pensionatą reikėdavo mokėti tam tikrą mokesį, tačiau surinktų lėšų neužtekdavo. Tad vienuolės buvo priverstos imtis ir labdaringos veiklos. Vienuolyno išlaikymui lėšų nuolat trūkdavo.

Prancūzijoje vizitietės išgyveno iki 1901 metų, kai, pasikeitus Prancūzijos valdžios politikai, jos buvo priverstos išvykti į Ciekolino miestelį Galicijoje. Vėliau geradariai čia joms pastatė vienuolyną, kuris veikia iki šiolei.

Turtas. Be jokios abejonės, vienuolių turtas buvo gan svarbus veiksnys uždarant vienuolyną. Vizitietėms išvykus, jau kitą dieną Vilniaus gubernatorius įsakė visą jų nekilnojamąjį turtą – namus, vienuolyno pastatą ir žemes – perimti policijos žinion²⁶.

²⁴ 1865 m. lapkričio 24 d. Rusijos imperijos vidaus reikalų ministro raštas Vilniaus generalgubernatoriui, LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 107–108.

²⁵ „Wizitki polskie w Wersalu“, in: *Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu. Rok 1868*, Paryž, 1869, p. XIV.

²⁶ 1865 m. kovo 6 d. Vilniaus gubernatoriaus raštas Vilniaus policmeisteriui, LVIA, f. 421, ap. 1, b. 2245, l. 9.

M. Muravjovo idėjai plėsti stačiatikių įtaką turėjo patarnauti buvęs vizitiečių vienuolyno pastatas. Muravjovas planavo čia įkurdinti stačiatikių vienuoles. Jam 1865 m. kovo 18 d. išvykus iš Vilniaus, šią idėją toliau plėtojo Vilniaus gubernatorius S. Paniutinas. Įsteigtajam Marijos Magdalenos stačiatikių vienuolynui atiteko ne tik pertvarkytas pastatas, bet ir šalia esantys sodai, taip pat namai Vokiečių g., Nr. 315, Žydų g., Nr. 241, Rasų g., Nr. 21, Sirotskaja g., Nr. 259/20, Raskaja g., Nr. 1306. Stačiatikių vienuolynui taip pat buvo paliktas Musės palivarkas (150 dešimtinių), už kurio nuomą per metus buvo gaunama 300 sidabro rublių. Netrukus generalgubernatoriaus pareigas einantis generolas leitenentas Aleksandras Potapovas įsakė pradėti perdirbti vienuolyno pastatą, kad tiktų stačiatikių religinėms tradicijoms²⁷. Į vienuolyną atvyko ortodoksų vienuolės iš įvairių Rusijos imperijos gubernijų, daugiausia iš Maskvos. 1867 m. pabaigoje vienuolynas buvo visiškai pertvarkytas (įrengtas ikonostasas ir atskiras altorius Šv. Marijai Magdalenai) ir naujai pašventintas²⁸. Prie vienuolyno veikė mokykla, kur galėjo mokytis našlaitės ir iš neturtingų šeimų kilusios mergaitės.

Kadangi kai kurių kongregacijų vienuoliai buvo aktyviai įsitraukę į 1863–1864 m. sukilimo įvykius, Vilniaus generalgubernatorius M. Muravjovas ir jo parankiniai po sukilimo numalšinimo, siekdami apsisaugoti, ėmėsi priemonių ir prieš kitas vienuolijas. Toliau pateikiame imperinių valdininkų suformuotus kaltinimus vizitietėms.

Šiaurės vakarų krašto valdytojų suformuluoti kaltinimai vizitiečių vienuolėms:

1. Dėl regulos uždarumo neįmanoma jokia valdžios kontrolė.
2. Vienuolės yra fanatikės, todėl politiškai pavojingos.
3. Vienuolės auklėja vietinių dvarininkų dukteris, įteigia joms neapykantą viskam, kas yra rusiška.
4. Taip išauklėtos aukštuomenės moterys turi didelę įtaką sukilimo eigai.
5. Vizitietės slapta bendrauja su įvairių sluoksnių moterimis.

²⁷ 1865 m. balandžio 14 d. raštas Vilniaus miesto dūmai, LVIA, f. 937, ap. 2, b. 300, l.1; LVIA, f. 421, ap. 1, b. 2245, l. 1.

²⁸ F. Dobrianskij, *Staraja i novaja Vilna*, Vilna, 1904, p. 135–136.

6. Slapta susirašinėja su Prancūzijos vyskupais ir vienuolėmis vizitietėmis.
7. Ši vienuolija palaiko krašte politinę religinę propagandą.

Išvados. 1. Vizitiečių vienuolyno uždarymas ir vienuolių ištrėmimas į Prancūziją – Rusijos imperinės valdžios politikos keršto ir apsidraudimo padarinys. 2. Naikindama katalikų vienuolynus imperinė valdžia siekė išplėsti stačiatikių įtaką.

PRIEDAS

Šis vienuolių sąrašas ir jų požymių aprašas sudarytas joms išvykstant į Prancūziją. Išvykdamos jos gavo pasus, tačiau pasuose tuo metu nuotraukų dar nebūdavo. Tad požymių aprašas suteikdavo valdininkams papildomą galimybę atpažinti paso savininką.

Dauguma vienuolių buvo vidutinio amžiaus (30–45 metų). Tik dvi vienuolės – Marija Liudvika Geilandaitė ir Ona Jelizaveta Galeraitė – buvo vyresnės kaip 70 metų, o penkios vienuolės – per 60 metų. Jauniausios vienuolės Marija Jadvyga Chruscickaitė (Chruscickaja), Marija Aleksandra Obirnaitė (O'Birn) ir Marija Talda Rikaitė (Ryk, kitur – Rikovna) buvo tik 26 metų, o viena – Stefanija Komaraitė – 19 metų. Vizitietės pagal amžių atrodė visiškai brandžios ir galinčios vykdyti savo vienuolišką misiją.

Описание приметъ*

монахинь Виленскихъ женскихъ монастырей орденовъ Визитокъ и Кармелитокъ, равно ихъ духовника и служанокъ отправившихся безвозвратно за границу²⁹.

Монахини ордена Визитокъ:

1., Настоятельница Виргинія Констанція Тыманъ, летъ отъ роду 45, росту малаго, носъ обыкновенный, ротъ малый, глаза черные, лице³⁰ круглое, брови черные, особыхъ приметъ не имеетъ³¹.

2., Марія Людовика Гейландъ, летъ отъ роду 73, росту средняго, носъ обыкновенный, ротъ широкій, глаза светлоглубые, лице круглое, волосы седые, брови светлые, особыхъ приметъ не имеетъ.

* Šis tekstas skelbiamas laikantis orfografijos taisyklių: ikireforminę rusų kalbos abėcėlę sudarė 35 raidės, po reformos – 33. Vietoj raidės «ять» (ѣ) rašoma raidė „е“, ji buvo vartojama tik senuose rusų kalbos žodžiuose, veiksmažodžiu ir įvardžių galūnėse, kai kuriuose pavadinimuose.

²⁹ LVIA, f. 378, ap. BS 1864, b.1456, l. 70 –71.

³⁰ Šis žodis parašytas klaidingai, turėtų būti лицо, tik dviejose skelbiamo teksto vietose šis žodis parašytas teisingai.

³¹ Žodis не имѣть rašomas skirtingai, vienur – kartu, kitur – atskirai.

3., Анна Елисавета Галлеръ, летъ отъ роду 70, росту средняго, носъ длинный, ротъ умеренный, глаза серые, лице продолговатое, волосы темные, брови темные, особыхъ приметъ не имеетъ.

4., Фекла³² Августина Грондская, летъ отъ роду 66, росту высокаго, носъ широкій, ротъ умеренный, глаза серые, лице продолговатое, волосы седые, брови темные, особыхъ приметъ не имеетъ.

5., Иоанна Екатерина Янковская, летъ отъ роду 65, росту средняго, носъ короткій, ротъ умеренный, глаза серые, лице продолговатое, волосы светлые, брови светлые, особыхъ приметъ не имеетъ.

6., Иоанна Франциска Гедройць, летъ отъ роду 62, росту средняго, носъ долгій, ротъ умеренный, глаза серые, лице круглое, волосы темные, брови темные, особыхъ приметъ не имеетъ.

7., Марія Юлія Ковальска, летъ отъ роду 67, росту средняго, носъ короткій, ротъ умеренный, глаза темносерые, лице круглое, волосы и брови темные, особыхъ приметъ не имеетъ.

8., Иозефа Маргарита Цвезинская, летъ отъ роду 52, росту малаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице круглое, волосы темнорусые, брови светлые, особия приметы: знакъ родимый на лице и при левомъ глазе.

9., Марія Ксавера Малаховская, летъ отъ роду 57, росту малаго, носъ широкій, ротъ широкій, глаза голубые, лице круглое, волосы седые, брови седые, особия приметы: горбатая.

10., Марія Салеза Чапская, летъ отъ роду 47, росту высокаго, носъ орлиный, ротъ широкій, глаза голубые, лице продолговатое, волосы седые, брови светлые, особия приметы: родимый знакъ на веке.

11., Елисавета Михалина Крузе, летъ отъ роду 48, росту малаго, носъ умеренный, ротъ³³ малый, глаза серые, лице круглое, волосы темнорусые, брови темнорусые, особия приметы: знакъ родимый подъ носомъ.

12., Марія Казимира Балинская, летъ отъ роду 40, росту высокаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза черные, лице продолговатое, волосы и брови черные, особыхъ приметъ не имеетъ.

13., Марія Софія Булгакъ, летъ отъ роду 30, росту высокаго, носъ

³² Vietoj raidės „Ө“, kuri dar vadinama „fita“ ir buvo vartojama tik graikiškos kilmės žodžiuose (pagal lotynišką transkripciją – „th“) rašoma raidė „Ф“.

³³ Tekste vietoj žodžio ротъ, parašytas žodis ростъ.

длинный, глаза черные, лице продолговатое, волосы черные, брови черные, особых примет не имеет.

14., Иозефа Казимира Менницкая, летъ отъ роду 28, росту малаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице круглое, волосы темные, брови темные, особия приметы: горбатая.

15., Марія Ядвига Хрусцицкая, летъ отъ роду 26, росту средняго, носъ большой, ротъ широкой, глаза голубые, лице круглое, волосы светлые, брови светлые, особых примет не имеет.

16., Иоанна Марта Петкевичъ, летъ 36, росту високаго, носъ большой, ротъ широкой, глаза светло-голубые, лице продолговатое, волосы темнорусые, брови тоже, особых примет не имеет.

17., Терезія Елена Фіорентини, летъ отъ роду 35, росту средняго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице круглое, волосы темные, брови темные, особых примет не имеет. [1.70]

18., Марія Сузана Володзько, урожденная Чапская, летъ отъ роду 66, росту малаго, носъ орлиный, ротъ малый, глаза темные, лице круглое, волосы седые, брови темные, особых примет не имеет.

19., Марія Филомена Коссаковская, летъ отъ роду 57, росту очень високаго, носъ большой и длинный, ротъ широкой, глаза голубые, лице продолговатое, волосы светло-русые, брови светлые, особия приметы: лице красное и родимый знак на виске.

20., Марія Паулина Данилевичъ, летъ отъ роду 37, росту средняго, носъ долгий, глаза серые, лице продолговатое и смуглое, волосы светло-русые, брови светлые, особия приметы: родимый знак на веке.

21., Софія Станислава Загорская, летъ отъ роду 30, росту малаго, носъ длинный, ротъ широкой, глаза серые, лице смуглое и продолговатое, волосы темно-русые, брови темные, особых примет не имеет.

22., Бригида Пржевлочкая, летъ отъ роду 38, росту малаго, носъ малый, ротъ умеренный, глаза серые, лице круглое, волосы и брови темнорусые; особия приметы, лице рябое.

23., Анна Юлія Кацюевичъ, летъ отъ роду 34, ростъ высокій, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице кругловатое, волосы черные, брови темные; особия приметы, знак родимый на подбородке.

24., Розалія Терезія Горновская, летъ отъ роду 40, росту високаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза серые, лице бледное, продолговатое, волосы и брови светлые; особых примет не имеет.

25., Иоанна Олимпія Шпицнагель, урожденная Искржицка, летъ отъ роду 43, росту средняго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза серые, лице круглое, волосы темнорусые, брови тоже; особыхъ приметь неимееть.

26., Анна Магдалена Лазаревичъ, урожденна Крыдель, летъ отъ роду 37, росту малаго, носъ малый, ротъ малый, глаза черные, лице круглое, волосы темнорусые, брови тоже; особыхъ приметь неимееть.

27., Марія Александра О'Бырънъ, летъ отъ роду 26, росту малаго, носъ широкій, ротъ широкій, глаза серые, лице круглое, волосы русые, брови светлые; особыхъ приметь не имеетъ.

28., Марія Станислава Ельская, летъ отъ роду 33, росту средняго, носъ большой, ротъ умеренный, глаза темносерые, лице кругловатое, волосы темнорусые, брови темные; особия приметы: волосы на бороде.

29., Марцелла Гертруда Готовская, летъ отъ роду 42, ростъ средній, носъ обыкновенный, ротъ малый, глаза серые, лице кругловатое, волосы русые, брови светлые; особыхъ приметь неимееть.

30., Иозефа Франциска Графтію, летъ отъ роду 28, росту средняго, носъ большой, ротъ широкій, глаза темносерые, лице продолговатое, волосы черные; особыхъ приметь не имеетъ.

31., Марія Антонина Завадская, летъ отъ роду 34, росту высокаго, носъ большой, глаза голубые, лице продолговатое, волосы темные, брови тоже; особия приметы: знакъ родимый на лице.

32., Иозефа Ксавера Петровичъ, летъ отъ роду 27, росту высокаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза серые, лице продолговатое, волосы темнорусые, брови тоже; особия приметы: родимый знакъ на лице.

33., Марія Агнешка Римкевичевна, летъ отъ роду 44, росту высокаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза серые, лице круглое, волосы седые, брови темнорусые; особия приметы: родимый знакъ на бороде и челе.

34., Алоизія Александра Краузе, летъ отъ роду 40, росту малаго, носъ длинный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице продолговатое, волосы седые, брови темные; особыхъ приметь не имеетъ.

35., Антонина Екатерина Ходасевичъ, летъ отъ роду 37, росту высокаго, носъ длинный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице продолговатое, волосы светлорусые, брови светлые; особия приметы: родимый знакъ на бороде и на носу.

36., Евгения Салезия Флорентини, летъ отъ роду 37, росту средняго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза серые, лице круглое, волосы черные, брови темные; особья приметы: родимый знакъ на лице. [1.70 v]

37., Марія Талда Рыкъ, летъ отъ роду 26, росту средняго, носъ длинный, орлиный, ротъ умеренный, глаза голубые, лице продолговатое, волосы темнорусые, брови тоже; особыхъ приметъ неимеетъ.

38., Юзефа Агата Туджинова, летъ отъ роду 30, росту средняго, носъ обыкновенный, ротъ широкий, глаза черные, лице кругловатое, волосы черные, брови тоже; особыхъ приметъ неимеетъ.

39., Анастасія Габріелла Штокъ, летъ отъ роду 48, росту средняго, носъ длинный, ротъ широкий, глаза серые, лице продолговатое, волосы седые, брови темнорусые; особья приметы: родимый знакъ между бровями.

40., Марія Викторія Ширвинская, летъ отъ роду 50, росту средняго, носъ малый, ротъ умеренный, глаза черные, лице продолговатое, волосы седые, брови черные; особья приметы: лице рябое.

41., Петроннеля Терезія Адамовичъ, летъ отъ роду 35, росту высокаго, носъ обыкновенный, ротъ умеренный, глаза серые, лице продолговатое, волосы темнорусые, брови тоже; особыхъ приметъ неимеетъ.

42., Служанка дворянка Стефанія Комаръ, летъ отъ роду 19, росту высокаго, носъ длинный, ротъ широкий, глаза серые, лице продолговатое, волосы темнорусые, брови тоже; особыхъ приметъ неимеетъ.

43., Ксендзь духовникъ монастыря Визитокъ Фома Любовицкій, летъ 35, росту средняго, глаза серые, носъ ротъ обыкновенные, лице круглое, подбородокъ островатый, волосы на голове и бровяхъ светлорусые, особья приметы: на лице семь малыхъ бородавокъ, именно на лбу две, на левой щеке две, на веке праваго глаза одна, на верхней губе одна и на правой щеке одна.

Монахини ордена Кармелитокъ:

1., Констанція Юсифовна Эймонтъ, летъ 38, глаза черные, волосы на голове и на вискахъ черные, носъ умеренный, лице продолговатое, подбородокъ продолговатый; особыхъ приметъ не имеетъ.

2., Тереза Францовна Грусь, летъ 28, глаза серые, волосы на голове и

вискахъ светлорусые, носъ, ротъ умеренные, лице чистое, подбородокъ круглый; особыхъ приметь не имеетъ.

3., Мавриція Николаевна Бобновская, летъ 40, глаза голубые, волосы на голове и вискахъ светло-русые, носъ умеренный, лице чистое круглое, подбородокъ круглый, особыхъ приметь не имеетъ.

4., Цецилія Михайловна Есьманъ, летъ 45, глаза голубые, волосы на голове и вискахъ светлорусые, носъ продолговатый, лице чистое круглое, подбородокъ круглый, особыхъ приметь не имеетъ. [I.71]

Išsiunčiamų į užsienį Vilniaus moterų vienuolynų – vizitiečių ir karmeličių, taip pat jų dvasios tėvo ir tarnaitės požymių aprašas

Vizitiečių ordino vienuolės

1. Vyresnioji Virginija Konstancija Timanaitė (Tyman), 45 m., mažo ūgio, nosis įprasta, burna maža, akys juodos, veidas apvalus, antakiai juodi, ypatingų požymių neturi.
2. Marija Liudvika Geilandaitė (Geiland), 73 m., vidutinio ūgio, nosis paprasta, burna plati, akys šviesiai mėlynos, veidas apvalus, plaukai žili, antakiai šviesūs, ypatingų požymių neturi.
3. Ona Jelizaveta Galeraitė (Galler), 70 m., vidutinio ūgio, nosis ilga, burna vidutinė, akys pilkos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai tamsūs, ypatingų požymių neturi.
4. Teklė Augustina Grondskaitė (Grondskaja), 66 m., aukšto ūgio, nosis plati, burna nedidelė, akys pilkos, veidas pailgas, plaukai žili, antakiai juodi, ypatingų požymių neturi.
5. Joana Kotryna Jankauskaitė (Jankovskaja), 65 m., vidutinio ūgio, nosis trumpa, burna vidutinė, akys pilkos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai šviesūs, ypatingų požymių neturi.
6. Joana Pranciška Giedraitytė (Giedrojč), 62 m., vidutinio ūgio, nosis ilga, burna vidutinė, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsūs, ypatingų požymių neturi.
7. Marija Julija Kovalskaitė (Kovalska), 67 m., vidutinio ūgio, nosis trumpa, burna vidutinė, akys tamsiai pilkos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsūs, ypatingų požymių neturi.
8. Juzefa Margarita Cvecinskaitė (Cvecinskaja), 52 m., mažo ūgio, no-

sis paprasta, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas apvalus, tamsiai rusvi plaukai, antakiai šviesūs, ypatingi požymiai: veide ir šalia kairiosios akies apgamas.

9. Marija Ksavera Malakauskaitė (Malachovskaja), 57 m., mažo ūgio, nosis plati, burna plati, akys mėlynos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai žili, ypatingi požymiai: kuprota.
10. Marija Saleza Čapskaitė (Čapskaja), 47 m., aukšto ūgio, erelio nosis, burna plati, akys mėlynos, veidas pailgas, plaukai žili, antakiai šviesūs, ypatingi požymiai: ant akies voko apgamas.
11. Jelizaveta Michalina Kruzaitė (Kruze), 48 m., mažo ūgio, nosis vidutinė, burna maža, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsiai rudi, ypatingi požymiai: apgamas nosies apačioje.
12. Marija Kazimiera Balinskaitė (Balinskaja), 40 m., aukšto ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys juodos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai juodi, ypatingų požymių neturi.
13. Marija Sofija Bulgakaitė (Bulgak), 30 m., aukšto ūgio, nosis ilga, akys juodos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai juodi, ypatingų požymių neturi.
14. Juzefa Kazimiera Menickaitė (Menickaja), 28 m., mažo ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsūs, ypatingi požymiai: kuprota.
15. Marija Jadvyga Chruscickaitė (Chruscickaja), 26 m., vidutinio ūgio, nosis didelė, burna plati, akys mėlynos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai šviesūs, ypatingų požymių neturi.
16. Joana Marta Petkevičiūtė (Petkevič), 36 m., aukšto ūgio, nosis didelė, burna plati, akys melsvos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi, ypatingų požymių neturi.
17. Teresė Elena Fiorentinaitė (Fiorentini), 35 m., vidutinio ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsūs, ypatingų požymių neturi.
18. Marija Suzana Volodzko–Čapskaitė, 66 m., mažo ūgio, erelio nosis, maža burna, akys tamsios, veidas apvalus, plaukai žili, antakiai tamsūs, ypatingų požymių neturi.
19. Marija Filomena Kosakauskaitė (Kosakovskaja), 57 m., labai aukšto ūgio, nosis didelė ir ilga, burna plati, akys mėlynos, veidas pailgas, plaukai rusvi, antakiai šviesūs, ypatingi požymiai: veido oda raudona, smilkinyje apgamas.

20. Marija Paulina Danilevičiūtė (Danilevič), 37 m., vidutinio ūgio, nosis ilga, akys pilkos, veidas tamsaus gymio ir pailgas, plaukai šviesiai rusvi, antakiai šviesūs, ypatingi požymiai: ant akies voko apgamas.
21. Sofija Stanislava Zagorskaitė (Zagorskaja), 30 m., žemo ūgio, nosis ilga, burna plati, akys pilkos, veidas tamsaus gymio ir pailgas, plaukai tamsiai rusvi, antakiai tamsūs, ypatingų požymių neturi.
22. Brigita Prževlockaitė (Prževlockaja), 38 m., mažo ūgio, nosis maža, burna vidutinė, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi, ypatingi požymiai: veidas rauplėtas.
23. Ona Julija Kaciucevičiūtė (Kaciucevič), 34 m., aukšto ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas apvalus, plaukai juodi, antakiai tamsūs, ypatingi požymiai: ant smakro apgamas.
24. Rozalija Teresė Garnauskaitė (Gornovskaja), 40 m., aukšto ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys pilkos, veidas pailgas ir išblyškęs, plaukai ir antakiai šviesūs; ypatingų požymių neturi.
25. Joana Olimpija Špicnagel–Iskšickaitė, 43 m., vidutinio ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi; ypatingų požymių neturi.
26. Ana Magdalena Lazarevič–Kridelytė, 37 m., mažo ūgio, nosis maža, burna maža, akys juodos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi; ypatingų požymių neturi.
27. Marija Aleksandra Obirnaitė (O’Birn), 26 m., mažo ūgio, nosis plati, burna plati, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai rusvi, antakiai šviesūs; ypatingų požymių neturi.
28. Marija Stanislava Elskaitė (Elskaja), 33 m., vidutinio ūgio, nosis didelė, burna vidutinė, akys tamsiai pilkos, veidas apvalus, plaukai tamsiai rusvi, antakiai tamsūs, ypatingi požymiai: barzdos plaukai.
29. Marcelė Gertrūda Gatauskaitė (Gotovskaja), 42 m., vidutinio ūgio, nosis paprasta, burna maža, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai rusvi, antakiai šviesūs; ypatingų požymių neturi.
30. Juzefa Pranciška Graftaitė (Grafte, kitur Graftio), 28 m., vidutinio ūgio, nosis didelė, burna plati, akys tamsiai pilkos, veidas pailgas, plaukai juodi; ypatingų požymių neturi.
31. Marija Antanina Zavadskaitė (Zavadskaja), 34 m., didelio ūgio, nosis didelė, akys mėlynos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai tamsūs; ypatingi požymiai: ant veido apgamas

32. Juzefa Ksavera Petravičiūtė (Petrovič), 27 m., aukšto ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys pilkos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi; ypatingi požymiai: ant veido apgamas
33. Marija Agnieška Rimkevičiūtė (Rimkevič, kitur – Rimkevičevna), 44 m., aukšto ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai žili, antakiai tamsiai rusvi; ypatingi požymiai: ant kaktos ir barzdos apgamai.
34. Aloizija Aleksandra Krauzė, 40 m., mažo ūgio, nosis ilga, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas pailgas, plaukai žili, antakiai tamsūs; ypatingų požymių neturi.
35. Antanina Kotryna Chodasevičiūtė (Chodasevič), 37 m., aukšto ūgio, nosis ilga, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas pailgas, plaukai šviesiai rusvi, antakiai šviesūs; ypatingi požymiai: ant nosies ir barzdos apgamai.
36. Eugenija Salezija Fiorentinaitė (Fiorentini), 37 m., vidutinio ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys pilkos, veidas apvalus, plaukai juodi, antakiai tamsūs, ypatingi požymiai: ant veido apgamas.
37. Marija Talda Rikaitė (Ryk, kitur – Rikovna), 26 m., vidutinio ūgio, nosis erelio, ilga, burna vidutinė, akys mėlynos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi; ypatingų požymių neturi.
38. Juzefa Agota Tudžinaitė (Tudžinova), 30 m., vidutinio ūgio, nosis paprasta, burna plati, akys juodos, veidas apvalus, plaukai ir antakiai juodi; ypatingų požymių neturi.
39. Anastazija Gabrielė Štokaitė (Štok), 48 m., vidutinio ūgio, nosis ilga, burna plati, akys pilkos, veidas pailgas, plaukai žili, antakiai tamsiai rusvi; ypatingi požymiai: tarp antakių apgamas.
40. Marija Viktorija Širvinskaitė (Širvinskaja), 50 m., vidutinio ūgio, nosis maža, burna vidutinė, akys juodos, veidas pailgas, plaukai žili, antakiai juodi, ypatingi požymiai: veidas šlakuotas (arba rauplėtas).
41. Petronėlė Teresė Adomavičiūtė (Adamovič), 35 m., aukšto ūgio, nosis paprasta, burna vidutinė, akys pilkos, veidas pailgas, plaukai ir antakiai tamsiai rusvi; ypatingų požymių neturi.
42. Stefanija Komaraitė (Komar), dvarininkė, tarnaitė, 19 m., aukšto ūgio, nosis ilga, burna plati, akys pilkos, veidas pailgas, antakiai ir plaukai tamsiai rusvi; ypatingų požymių neturi.
43. Tomas Liubovickis (Lubovickij), kunigas, vizitiečių vienuolyno

dvasios tėvas, 35 m., vidutinio ūgio, akys pilkos, nosis ir burna paprasta, veidas apvalus, smakras smailokas, plaukai ir antakiai šviesiai rusvi; ypatingi požymiai: ant veido septynios mažos karpos: ant kaktos dvi, ant kairiojo skruosto dvi, ant dešinėsios akies voko viena, ant viršutinės lūpos viena, ant dešiniojo skruosto viena.

Karmeličių ordino vienuolės

1. Konstancija Eimontaitė (Eimont), Juozapo, 38 m., akys juodos, plaukai ant galvos ir ant smilkinių juodi, nosis paprasta, veidas ir smakras pailgi; ypatingų požymių neturi.
2. Teresė Grusc, Pranciškaus, 28 m., akys pilkos, plaukai ant galvos ir ant smilkinių šviesiai rusvi, nosis paprasta, burna vidutinė, veidas skaistus, smakras apvalus; ypatingų požymių neturi.
3. Mauricija Bobnovskaitė (Bobnovskaja), Mikalojaus, 40 m., akys mėlynos, plaukai ant galvos ir ant smilkinių šviesiai rusvi, nosis vidutinė, veidas skaistus ir apvalus, smakras apvalus, ypatingų požymių neturi.
4. Cecilija Esmanaitė (Esman), Mykolo, 45 m., akys mėlynos, plaukai ant galvos ir ant smilkinių šviesiai rusvi, nosis ilgoka, veidas skaistus ir apvalus, smakras apvalus, ypatingų požymių neturi.

THE CLOSING OF THE VISITATION CONVENT IN VILNIUS

Vytautas Jogėla

Summary

The closing of the Visitation convent in Vilnius and the expulsion of the nuns to France have not been broadly explained or researched in Lithuanian historiography. The visitation nuns were distinguished by the fact that most of them had aristocratic roots.

The authorities of the Russian Empire considered the Catholic Church to be one of the most important organizers and supporters of the 1863 uprising. Thus, after the uprising was suppressed, it sought in various ways to break and limit the influence of the Catholic Church.

The program or project of the closing of the monasteries and convents in Vilnius was confirmed by the Minister of Internal Affairs of the Russian Empire and blessed by the czar.

News about the closing of the Visitation convent reached the nuncio in Paris, who addressed the envoy of the Russian Empire Andrei von Budberg with the request to allow the Visitation sisters of Vilnius to come to France. The head of the Visitation sisters in Rheims promised to accept them.

Forty-five nuns, one servant girl and one priest had to depart to France. All of them signed an obligation that on departing to France they would not return to the Russian Empire. Orthodox nuns moved into the facilities of the former Visitation nuns. The Russian imperial authorities passed over all the wealth of the former Visitation sisters to the Orthodox sisters. By abolishing Catholic convents and monasteries the Russian imperial authorities hoped to increase the influence of the Orthodox Church.